E-ISSN : 2181-4341
https://wordlyknowledge.uz
IMPACT FACTOR(SJIF) : 3,934

VOLUME 4, ISSUE 2, 2023

KICHIK MAKTAB YOSHI DAVRIDA XOTIRANI O`RGANISH

Nurillayeva Maxliyo

Qarshi davlat universiteti Boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishi

3-kurs talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada xotira turlari, uning rivojlanishi va kichik maktab yosh davrida xotirani o`rganish haqida to`xtalib o`tamiz.

Kalit so`zlar

Xotira, kichik maktab yosh davri, kognitiv faoliyati.

Kichik yoshdagi bolalarda xotira kuchli rivojlanadi. Kichik bolalar xam vaqt fazoni yaxshi farqlay oladilar. So`z boyligi ortib boradi. Bularning barchasi bolaning kata bilan, tengdoshlari bilan muloqotga kirishishi natijasida sodir bo`ladi. Xotiraning rivojnanishi bola bilan ishlashda ta`limning qaysi metodlari ustunligiga uni o`rab turgan muhit idrok obraz bilan qanchalik boyligiga bog`liq kichik maktab yosh davri 1-4-sinf o`quvchilarining yosh oralig`ini o`z ichiga oladi. Bu davrda bola psixikasida muayyon o`zgarishlar sodir bo`lishini kuzatishi mumkin. Bolani birinchi bor maktab ostonasiga qadam qo`yishi bilan unda bir qator psixalog qiyinchiliklar yuzaga kaela boshlaydi.

Kichik maktab davrida bolaning birinchi bor maktab ostonasiga qadam qo`yishi unda o`quv faoliyatining boshlanishi hisoblanadi. Kichik maktab 6-7 yoshdan9-10 yoshgacha davom etadi. Uning psixikasi bilim olishga eltadigan daraada rivojlanadi. Kichik maktab yoshdagi bolaning muhim xususiyatlaridan biri unda o`ziga xos ehtiyojlarining mavjudligidir. Bu ehtiyojlar o`z mohiyatiga ko`ra faqat muayyon bilim ko`nikma va malakalarini egallashga qaratilmay balki o`quvchilik istagini aks ettirishdan ham iboratdir. Shu ehtiyojlar asosida bolaning o`z portifeliga shaxsiy o`quv qurollariga dars tayyorlash stoliga kitob qo`yish javoniga ega bo`lish kattalardek har kuni maktabga boorish istagi yotadi. Anashu ehtiyoj bola shaxsining shakillanishida shunihgdek uning ijtimoiylashuvida katta ahamiyatga ega hisoblanadi. Bu davrda bola fan asoslarini o`rganish uchun biologik va psixalogik jixatdan tayyor bo`ladi.

Fiziologlarning fikriga ko`ra 7 yoshga kelib bolaning katta miyya yarim sharlari ma`lum darajada rivojlangan bo`ladi. Lekin bu yoshda inson miyasining psixik faoliyatini rejalashtirish boshqarish nazorat qilishi kabi murakkab shakllarga javob beradigan maxsus bo`limlari hali to`liq shakllanib bo`lamagan bo`ladi. (miyaning qismlari 12 yoshda rivojlanib bo`ladi)

Kichik maktab o`quvchisining xotirasi o`quv kognitiv faoliyatining asosiy psixologik tarkibiy qismidir. Bundan tashqari xotirani alohida eslab qolishga qaratilgan mustaqil mnimanik faoliyat sifatida ko`rish mumkin. Maktabda o`quvchilar tizimli ravishda katta hajmdagi materialni yodlaydilar va keyin uni takrorlaydilar. Biroq amaliyot shuni ko`rsatadiki ko`plab boshlang`ich maktab o`quvchilari aniq qiyinchiliklar o`quv materialni yodlash bilan shu munosabat bilan “Kichik maktab o`quvchilarida xotira rivojlantirish “ mavzusini ko`rib chiqish muvofiq.

VOLUME 4, ISSUE 2, 2023

Bugungi kunda maktab o`quvchilarining xotirasini rivojlantirish muammosi dolzarb va ijtimoiy ahamiyatga ega. Ko`pincha ota-onalar xotirasi zaifligi sababli bolani o`qitishda qiyinchiliklar bilan psixolog va o`qituvchiga murojaat qilishadi. Bola o`quv materialini yaxshi eslay olmaydi o`rgangan hamma narsani tezda metodi o`rgangan ko`rgan yoki eshitgan narsalarni haqiqatda takrorlay olmaydi. Maktab o`quvchilari past o`quv ko`rsatgichlari bolani ota-onalarini va o`quvchilarni doim hafa qiladi. Ma`lumki bolalar va o`smirlarning mehnat qobilyati ularni sog`lig`i bilan chambarchas bog`liq.

Psixologlarning fikricha xotiraning asosi sog`lom turmush tarzidir. Uyqu ovqatlanish toza havoda bo`lish harakat yaxshi xotira omillaridir.

Yoshda uyqu quyidagicha bo`lishi kerak.

7 yosh 10-11 soat

10 yosh 10 soat

11 yosh va undan yuqori 9 soat

Xotira maktabda o`qitishda muhim rol o`ynaydi. Ko`rinib turibdiki, bilimlarni to`plashda xotira katta rol o`ynaydi. Xotira xam samarali fikrlashda rol o`ynaydi,chunki mavjud bilimlar yangi narsalarni kashf qilishda yordamdir. Maktab o`quvchilarini o`rganish muvoffaqiyati xotiraning rivojlanish darajasiga bog`liq.Bolaning kun davomida qanchalik harakatchan bo`lishidan qati`i nazar, mashg`ulotlar paytida unga bir daqiqalik jismoniy faollik kerak. O`quv dasturi maktab hayotining asosiy tashkilotchisi va bolalar salomatligining asosiy qo`riqchisidir. Ikkinchi va uchinchi darslarda, o`quvchilarda fiziologik ko`rsatkichlar va ishlashning nisbatan barqaror holati yaxshi e`tibor va hotira davri kuzatiladi. To`rtinchi darsdan boshlab o`quvchilarning ko`pchiligi mehnat qobiliyatini yo`qota boshlaydi, diqqati pasayadi, xotirasi yomonlashadi. O`quvchilarning fiziologik funksiyali va faoliyatining eng past darajasi oxirgi darslarda qayd etilgan. 2 yoki 3ta qiyin darsni ketma-ket qo`yish mumkin emas. Aqliy faoliyatdan jismoniy faoliyatga o`tishga imkon beradigan jismoniy tarbiya, mehnat, musiqa, rasm chizish darslarini qo`yish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev.Sh.M Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. “O‘zbekiston” 2016
2. Ivanov P.I., Zufarova M.E. Umumiy psixologiya. Pedagogika va psixologiya bakalavriat ta`lim yo‘nalishi talabalari uchun darslik. Toshkent-2004.
3. Baratov/ Sh O‘quvchi shaxsini o‘rganish usullari T. 1994-yil
4. Xolnazarova M.X.,Muxliboyev M.Q. Yosh va pedagogik psixologiya. Darslik. Toshkent-2014.
5. Nishanova Z.T., Kamilova N.G. va boshqalar. Rivojlanish psixologiyasi. Pedagogik psixologiya. Darslik. Toshkent-2018.

Internet saytlari:

www.eduportal.uz
www.ziyonet.uz